

ВИКЛИКИ У РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ НА ОСТРОВАХ СВІТУ

Роман СЛИВКА

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ, Україна

Abstract. *The sovereignty of islands remains a critical issue in political geography and international law, particularly for Ukraine, which faces territorial disputes and ecological challenges in the Black Sea and Antarctica. Islands serve as strategic control points, economic resource hubs, and geopolitical symbols, influencing global power dynamics, as seen in U.S. interests in Greenland and China's expansion in the South China Sea. India and Gulf states actively pursue maritime strategies in the Indian Ocean, leveraging military presence, island diplomacy, and territorial agreements to secure influence over key trade routes. The sovereignty of microstates is often conditional due to economic dependencies affecting their diplomatic decisions, while others, such as Malta and Cyprus, wield disproportionate influence through EU membership.*

Key words: *Islands, Sovereignty, Geopolitics, Territorial Disputes, Maritime Strategy.*

Реалізація суверенітету, наявність спору чи конфліктної ситуації актуалізує вивчення островів з позицій політичної географії. Проблемні питання реалізації суверенної влади на островах стосуються України. У цьому контексті можна згадати тепер вже історичні румунсько-українські територіальні спори з приводу островів в дельті Дунаю, чи судові процедури щодо визначення статусу о. Зміїний, континентального шельфу та морської економічної зони навколо нього. Агресивним актом, що передував початку російсько-української війни, були конфлікти дії росії під час невдалої спроби окупувати о. Тузла в Керченській протоці в 2003 році. У 2022 – 2023 роках під час триваючої російсько-української війни на морському театрі військових дій увагу всього світу привернула асиметрична боротьба України за втримання контролю над островом Зміїним. Окупованим на сьогодні є о. Джарилгач, який російські військові використовують у якості військового полігону, що завдало значної шкоди унікальній екосистемі. Під окупацією залишається о. Тузла в Керченській протоці. Ситуація на островах у дельті Дніпра сьогодні динамічна у військовому відношенні. За ці території тривають постійні бої між українськими та російськими військами. Українські сили контролюють більшість островів поблизу Херсона, але російські війська регулярно намагаються висаджуватися та закріплюватися на окремих ділянках. Отже, для українських географів спільників є очевидною потреба подальших досліджень проблематики, яка пов'язана із реалізацією державного суверенітету на островах і прилеглих до них акваторії, ділянках континентального шельфу, архіпелажних водах та економічній зоні на морі.

Відомо, що орієнтовно 10% населення землі – принаймні 600 мільйонів – живуть на островах [6; 636]. Дослідження островів добре розвинений у світі міждисциплінарний напрямок під назвою «нісологія». Це сфера привертає все більшу увагу політичних географів [6; 636]. Нісологія (nissology) – це термін, який описує науковий напрямок, що зосереджується на вивченні островів. Назва запропонована Грантом Мак Коллом у 1994 році [5]. Острови мають унікальні географічні, політичні та соціальні характеристики, що робить їх важливими об'єктами дослідження в політичній географії та геополітиці. Україні, як ми проілюстрували вище, вкрай потрібні нісологічні дослідження. Ще Юрій Липа розглядав Україну як регіональний геополітичний центр, який має стратегічне значення для всього Чорноморського регіону. Він вважав, що Чорне море є ключовим фактором економічної та військової безпеки України, а контроль над морським узбережжям забезпечує стабільність держави. Без ефективного контролю над островами реалізувати чорноморську доктрину України неможливо. Це питання набуває особливої актуальності в контексті угоди про «Столітнє партнерство» з Великою Британією, яка передбачає співпрацю у сфері безпеки та розвитку військово-морських сил. Відповідне переосмислення морської політики

сприятиме зміцненню обороноздатності України та її позицій у Чорноморському регіоні.

Проблема політико-географічної інтерпретації значення островів може актуалізуватися у зв'язку із руйнуванням усталеного після II світової війни міжнародного порядку, який Р. Хаас описав у своїй відомій праці «Розхитаний світ» [3]. Зазначимо, що на сьогодні де-факто Антарктика не належить жодній державі, але де-юре маємо «заморожені» територіальні претензії в Антарктиді семи держав: Франції, Великої Британії, Норвегії, Австралії, Нової Зеландії, Аргентини і Чилі. Українці повинні усвідомити, що єдина українська антарктична станція «Академік Вернадський» знаходиться на о. Галіндез поблизу Антарктичного півострова, який є зоною перехресних територіальних претензій Чилі, Аргентини і Великої Британії.

Українські географи, які переважно у фокусі уваги мають материкові регіони, повинні врешті більше уваги приділити вивченню острівних держав, яких на сьогодні 47. Вони складають вагомі 24% від міжнародно визнаних 194 держав. Суттєво більше приморських країн, які володіють островами. Отже, об'єктів дослідження нісології дуже багато. По суті, це самостійний напрямок політичної географії, який треба розглядати з однієї сторони в контексті «Регіональної політичної географії світу», з іншої – у контексті «Політичної географії Світового океану». Особливою рисою політико-географічного положення островів є їх відносна ізолюваність. Їх територіальним ресурсом є не тільки суходіл, надра, аероторія і акваторія, але і континентальний шельф, архіпелажні води та 200-мильна економічна зона на морі.

Острови стали цікавими для широкої світової громадськості завдяки несподіваним територіальним претензіям нової адміністрації США до Королівства Данія. Примітно, що США відмовилися від своїх територіальних претензій у цьому регіоні в 1917 році у зв'язку з купівлею Віргінських островів. Однак, США активізували свою діяльність у напрямку поширення американського суверенітету на Гренландію у 2024-2025 роках не зважаючи на протести Данії та уряду і більшості населення оспоруваного острова.

Острови є важливими об'єктами політико-географічного та геополітичного дослідження, особливо в контексті класичної геополітичної доктрини протистояння телурократії (влади суші) та таласократії (влади моря). У цьому змінному геополітичному балансі роль островів відчутна:

1) Острови – це стратегічні точки контролю, які часто використовуються як військові бази, що дозволяє контролювати морські шляхи та проєктувати силу на сусідні континентальні території (о. Зміїний, о. Тузла, Малі Курильські о-ви, о. Кіпр, о. Абу Муса, о-ви Великий і Малий Томб, о-ви Тиран і Санафір, Фолклендські о-ви, о. Гренландія, Аландські о-ви, архіпелаг Шпіцберген, о. Перхіль, о. Альборан, Чафарінські о-ви та ін.).

2) Острови часто є об'єктом міждержавного спору, або простором реалізації сепаратистських устремлінь через наявність джерел економічних ресурсів, зокрема вугілля (Шпіцберген), нафти і газу (о-ви Спратлі, Фолклендські о-ви, о-ви Сенкаку), металічних руд (Гренландія, Нова Каледонія, о. Бугенвіль) та біологічних ресурсів (скеля Роколл).

3) Острови можуть бути політичним символом – володіння островами часто має значення для утвердження геополітичної гегемонії, національної ідентичності та територіальної цілісності. Яскравим прикладом є успішні наміри Маврикію повернути під суверенний контроль о-ви Чагос, які зараз знаходяться під контролем Великої Британії. КНР активно споруджує штучні острови в Південному Китайському морі, зокрема в архіпелазі Спратлі. Це частина його стратегії розширення контролю над регіоном. Основні штучні острови КНР включають: о-ви Файері-Кросс, Субі-Риф, Місчіф-Риф, Джонсон-Риф, Куатрон-Риф. Зазіхання адміністрації Дональда Трампа на придбання Гренландії можна розглядати як виклик усталеним принципам атлантизму, який традиційно ґрунтується на трансатлантичному партнерстві та повазі до суверенітету європейських держав. Ідея купівлі території, що належить Данії, суперечить основним засадам співпраці між США та їхніми європейськими союзниками, оскільки передбачає одностороннє перегляд територіального статусу без урахування інтересів партнерів. Такий підхід демонструє зсув американської зовнішньої політики від класичного атлантизму до більш жорсткої геоекономічної стратегії,

орієнтованої на контроль над ресурсами Арктики. У цьому контексті спроба поставити питання про зміну статусу Гренландії підкреслює кризу традиційних трансатлантичних відносин та прагнення США до нових форм глобального впливу.

«Атлантизм» до 2024 року був частиною глобальної стратегії США щодо здійснення військового контролю над Рімлендом, розробленої Ніколасом Спайкменом. Ця концепція передбачає контроль над прибережними зонами Євразії, які є ключовими для глобального впливу, згідно цієї концепції контроль над «Рімлендом» (береговими зонами) забезпечує домінування над Євразією, а отже, і над світом. Військова присутність США у Рімленді представлена наступним чином: 1) о-ви Окінава (Японія); 2) о. Крит (Греція), 3) о. Дієго-Гарсія (Британська територія в Індійському океані); 4) о. Сицилія (Італія); 5) Королівство Бахрейн (штаб 5-го флоту ВМС США); 6) о.Гренландія (Королівство Данія), 7) Ірландія (авіабаза Кеблавік, яка використовується США для моніторингу російських підводних човнів у Північній Атлантиці). Вважаємо, що сьогоденний курс США на упровадження стратегії ізоляціонізму призведе до руйнування концепту «атлантизму», та буде мати наслідком посилення багатопolarity сучасного світу.

Франція, як глобальний геополітичний гравець, зберігає суверенний контроль над своїми заморськими територіями, включаючи острови в різних частинах Світового океану. Це є частиною її геополітичної стратегії, спрямованої на забезпечення глобальної присутності та впливу. Ключові аспекти цієї стратегії: суверенний контроль над заморськими територіями. Франція має заморські департаменти та спільноти, такі як Реюньон, Гваделупа, Мартиніка, Французька Полінезія, Нова Каледонія та інші. Вони забезпечують Франції стратегічний доступ до різних регіонів світу. Країна підтримує військові бази та сили в заморських територіях, що дозволяє їй реагувати на кризи та захищати свої інтереси в різних регіонах. Територіальні претензії США до Датського Королівства щодо статусу Гренландії викликають занепокоєння у Франції в аспекті збільшення майбутніх загроз територіально-політичному статусу її суверенних володінь в Тихому, Індійському та Атлантичному океані. Власне через це Президент Франції виступив із заявою щодо готовності збройного захисту Гренландії від військової агресії.

Геополітичні амбіції КНР у контролі над узбережжям Євразії часто пов'язують із концепцією «Стратегії перлининого намиста» («String of Pearls Strategy») [7]. Ця геостратегія передбачає створення мережі портів, баз та інфраструктурних об'єктів уздовж морських шляхів, що з'єднують Китай із Європою через Індійський океан. Мета цієї стратегії – забезпечити економічну безпеку, розширити вплив і зміцнити військову присутність у ключових регіонах. КНР запропонувала модель «один пояс, один шлях» Шрі-Ланці, яка є ключовою протипагою Індії у контролі над Індійським океаном. Шрі-Ланка має тісні економічні та інфраструктурні зв'язки з Китаєм, особливо через ініціативу «Один пояс, один шлях». Китай інвестував у кілька великих проєктів, таких як порт Хамбантота та Коломбо Порт-Сіті, що дозволяє констатувати зростаючий вплив КНР на острів. Деякі експерти вважають, що така залежність може створити ризики для суверенітету Шрі-Ланки, оскільки країна вже передала порт Хамбантота в оренду китайській компанії на 99 років через фінансові труднощі. Це, безумовно, додає значення її відносинам із Китаєм, а також викликає занепокоєння інших країн, таких як Індія та США.

Індія реалізує свою геополітичну стратегію контролю над Індійським океаном через концепцію "India's Maritime Strategy for the Indian Ocean" [3]. Ця стратегія спрямована на забезпечення безпеки морських шляхів, захист національних інтересів та стримування впливу інших держав, таких як Китай та Пакистан.

Ключові аспекти реалізації індійської геостратегії: 1) військово-морська присутність в стратегічних точках, таких як Андаманські та Нікобарські острови (контроль над морськими торговими шляхами із Малаккської протоки); 2) дипломатія островів через підтримку тісних відносин із острівними державами, такими як Мальдіви, Сейшели та Маврикій, надаючи їм економічну та військову допомогу; 3) військово-морські навчання з союзниками, такими як

США, Японія та Австралія, для зміцнення співпраці та стримування потенційних загроз.

Країни Перської затоки активно реалізують власні геостратегії для поширення свого впливу в басейні Індійського океану. Їхні дії спрямовані на зміцнення економічного, політичного та військового впливу в регіоні, що має стратегічне значення для глобальної торгівлі та енергетичної безпеки. Саудівська Аравія разом з Єгиптом сповнена надій утвердити геополітичний контроль над басейном Червоного моря і Аккабською протокою. Для цього вона ініціювала передачу Єгиптом островів Тиран і Санафір [1]. Це сталося в рамках угоди про делімітацію морського кордону між країнами, підписаної у 2016 році. Передача островів була частиною ширшої співпраці між Єгиптом і Саудівською Аравією, спрямованої на зміцнення їхніх стратегічних відносин і підтримку геополітичних інтересів у регіоні.

Об'єднані Арабські Емірати, беручи участь у єменському конфлікті, здійснили односторонню окупацію острова Сокотра, що розташований в Індійському океані. Це стало можливим через політичну нестабільність у Ємені та ослаблення центральної влади, що дозволило ОАЕ встановити фактичний контроль над стратегічно важливою територією. Острів має ключове геополітичне значення, оскільки його розташування дозволяє контролювати морські шляхи між Аравійським морем та західною частиною Індійського океану. Окупація Сокотри викликає міжнародні дискусії щодо порушення суверенітету Ємену та довгострокових наслідків для регіональної безпеки.

Австралія активно зацікавлена у поширенні свого впливу в Океанії та Тихому океані. Цей регіон є стратегічно важливим для Австралії з точки зору безпеки, економіки та дипломатії. Австралія розглядає Океанію як зону своїх виняткових інтересів і прагне зміцнити свої позиції через різні ініціативи. Основні напрямки австралійської стратегії: 1) економічна допомога для країн Океанії, у вигляді фінансової підтримки для розвитку інфраструктури, освіти та охорони здоров'я; 2) співпраця з країнами регіону у сфері безпеки, зокрема через навчання військових і спільні операції для боротьби з нелегальною риболовлею та іншими загрозами; 3) кліматична дипломатія шляхом підтримки ініціатив, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату, що є критично важливим для держав-атолів Океанії, які потерпають від підняття рівня Світового океану [2]; 4) протидія впливу Китаю в регіоні. Роль Австралії як регіональної потуги значно зміцнюється завдяки участі у військових союзах, зокрема: 1) Альянс ANZUS (Австралія, Нова Зеландія, США) – ключовий військовий союз, який забезпечує Австралії доступ до оборонних технологій США, розвідданих і спільних військових навчань; 2) AUKUS (Австралія, Великобританія, США); 3) Індо-Тихоокеанські ініціативи Австралії передбачають співпрацю з країнами QUAD (США, Японія, Індія) для забезпечення стабільності та протидії зростаючому впливу Китаю; 4) регіональна підтримка держав Океанії через двосторонні безпекові угоди з країнами Океанії, такими як Папуа-Нова Гвінея та Соломонові острови. Нова Зеландія відіграє важливу роль у політичних процесах регіону Океанії, хоча її вплив часто проявляється через дипломатію, економічну допомогу та екологічні ініціативи, а не через домінування. Вона активно підтримує регіональну стабільність, співпрацюючи з країнами Океанії у питаннях зміни клімату, розвитку інфраструктури та захисту прав корінних народів. Нова Зеландія також бере участь у регіональних організаціях, таких як Форум тихоокеанських островів (Pacific Islands Forum), де вона виступає за інтереси малих острівних держав. Її політика спрямована на зміцнення партнерства та підтримку сталого розвитку в регіоні.

Також варто зазначити, що в геополітиці використовується термін «м'яке підчерев'я». Він використовується для опису вразливих або стратегічно важливих регіонів, які можуть стати об'єктом впливу або загрози. Є острови, які можна віднести до «м'якого підчерев'я» материкових країн: 1) Тайвань є стратегічно важливим для Китаю, і його статус є джерелом напруженості в регіоні; 2) через своє розташування в Східному Середземномор'ї Кіпр є важливим для Європи, Близького Сходу та Північної Африки; 3) Фолклендські острови є надважливими для присутності Аргентини в Південній Атлантиці.

Острівні держави, як правило, зрідка прагнуть до гегемонії в міжнародних відносинах

через свої порівняно менші розміри, ресурси та вплив. стратегія «м'якого впливу» є вигіднішою для острівних держав у довгостроковій перспективі. Винятком є Велика Британія, Японія та Австралія.

Політико-правовий статус острівних держав відмінний. 47 є міжнародно визнаними суверенними державами. Однак, є два територіально-політичних утворення, які можна віднести до частково визнаних держав: Тайвань (визнали 12 держав), ТРПК (визнала 1 держава). Деякі острівні держави перебувають у відносинах вільної асоціації із США, їх суверенітет обмежений угодою про оборону із США суверенітет: Палау, Маршалові Острови, Федеративні Штати Мікронезії. Два острівних територіально-політичних утворення – Ніуе та Острови Кука – є країнами, але не суверенними державами у відносинах вільної асоціації з Новою Зеландією. Остання здійснює оборону і зовнішні відносини згаданих островів.

Отже, за важливістю в системі міжнародних відносин острівні суверенні територіально-політичні утворення можна ранжувати за вагою в системі міжнародних відносин: 1. Велика Британія – член «Великої 7», ядерна країна, постійний член Ради Безпеки ООН; 2. Японія – член «Великої 7»; 3. Австралія, Індонезія – члени «Великої 20», Австралія є членом АУКУС; 4. Суверенні держави-члени ЄС – Ірландія, Кіпр, Мальта; 5. Суверенні держави з високим потенціалом економічного, військового, політичного і м'якого впливу: Ісландія, Сінгапур, Філіппіни та Нова Зеландія. 6. Суверенні держави з високим потенціалом військового і політичного впливу: Куба, Бахрейн, Шрі-Ланка; 7. Суверенні держави з низьким рівнем політичного і військового впливу, але із значним потенціалом «м'якої сили» за рахунок розвитку офшорного бізнесу і міжнародного туризму: Антигуа і Барбуда, Багамські Острови, Барбадос, Домініканська Республіка, Сент-Вінсент і Гренадіни, Тринідад і Тобаго, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Ямайка, Гренада, Сент-Люсія, Сейшельські Острови, Маврикій, Мальдівські Острови, Фіджі, Кабо-Верде, Королівство Тонга; 8. Суверенні держави із низьким потенціалом впливу: Гаїті, Сан-Томе і Принсіпі, Мадагаскар, Східний Тимор, Коморські Острови, Тувалу, Федеративні Штати Мікронезії, Палау, Маршаллові Острови, Кірібаті, Соломонові Острови, Папуа-Нова Гвінея, Самоа, Вануату, Науру.

Повнота суверенітету деяких острівних мікродержав під сумнівом. Дипломати деяких з них часто схильні до кон'юнктурного голосування в ООН через свою економічну залежність від великих держав-гегемонів. Це може бути пов'язано з фінансовою допомогою, інвестиціями або угодами про співпрацю. Наприклад, Тувалу залежить від допомоги Австралії, Нової Зеландії та Китаю. Її голосування в ООН часто відображає інтереси цих країн. Науру має історію дипломатичної підтримки позицій Росії, США та Австралії. Маршаллові Острови тісно співпрацюють зі США через угоди про вільну асоціацію, що впливає на їхню позицію в міжнародних організаціях. Кірібаті отримує значну допомогу від Китаю, що може впливати на її голосування в ООН. Домініка має тісні зв'язки з Китаєм, що відображається в її дипломатичних позиціях. Ці країни часто опиняються в ситуації, коли їхні голоси в стають інструментом для просування інтересів великих держав. Несуверенні острівні територіально-політичні утворення також мають різний ранг: 1. *Офшорні юрисдикції*: Британські Віргінські Острови, Бермудські о-ви, Кайманові Острови, Ангілья, Терк і Кайкос, Мен, Ніуе, Острови Кука, Гернсі, Джерсі; 2. *Спеціальні договірні статуси*: Аландські Острови, Шпіцберген (Свальбард), Буве.

Отже, реалізація державного суверенітету на островах України залишається актуальною проблемою, що потребує подальших досліджень у контексті політичної географії та міжнародного права. Враховуючи динаміку військових дій, історичні територіальні спори та екологічні загрози, науковий аналіз цих питань є необхідним для формування ефективної державної політики щодо контролю над островами та прилеглими морськими акваторіями. Острови відіграють важливу роль у геостратегії держав, що зумовлює необхідність розвитку нісологічних досліджень, особливо для України, яка має стратегічні інтереси в Чорному морі та Антарктиці. Острови відіграють ключову роль у

сучасній геополітиці, виступаючи стратегічними точками контролю, джерелами ресурсів, об'єктами міждержавних спорів та символами національної ідентичності, що особливо проявляється у зміні підходів США до Гренландії та активному територіальному розширенні Китаю в Південному Китайському морі. Індія та країни Перської затоки активно реалізують свої геостратегії в Індійському океані, використовуючи військово-морську присутність, дипломатію островів та регіональні угоди для зміцнення свого впливу і контролю над ключовими морськими шляхами. Суверенітет деяких островних мікродержав є неповним, оскільки їхня економічна залежність від великих держав впливає на дипломатичні рішення, зокрема голосування в ООН, що робить їх акторами у глобальній геополітичній грі. Інші островні країни, навпаки, мають асиметрично більший у порівнянні із їх розмірами вплив завдяки членству в ЄС, як от Мальта чи Кіпр.

Список використаних джерел:

1. Єгипет віддав Саудівській Аравії спірні острови. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/jegipet-postupivsja-saudivskoji-araviji-spirni-ostrovi-109083.html?form=MG0AV3&form=MG0AV3> (дата звернення 05.05.2025).
2. Сливка Р. Вплив змін довкілля на генезу територіально-політичних суперечностей // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. 2019. Випуск 10. С. 67-75.
3. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. К.: Основи, 2019. 376 с.
4. Abbas H., Khan Z. Indian Maritime Security Strategy for Indian Ocean Region: Implications for China and Pakistan // The Beacon Journal. 2024. Summer. P. 55-76.
5. McCall G. Nissology: A Proposal for Consideration // Journal of The Pacific Society. 1994, № 63-64. С.98-106.
6. Mountz A. Political geography II: Islands and archipelagos // Progress in Human Geography. 2015. №5. P. 636–646.
7. String of Pearls Strategy. URL: <https://launchpadeeducation.in/string-of-pearls-strategy/> (дата звернення 4.05.2025).

РОЛЬ УРБООЕКОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Сергій УЛІГАНЕЦЬ, Уляна ШИНКАРЕНКО

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київ, Україна

Abstract: *Urban ecology is a promising area of scientific research, as it focuses not only on the content (i.e., the environmental aspects of urban space), but also stimulates the understanding of scientific approaches, standards, and methods that underlie modern environmental knowledge.*

Keywords: *urban ecology, geography, urban systems, urban areas, natural environment.*

Сучасні міста перебувають під впливом численних викликів, що позначається на якості життя їхніх мешканців. Ще у 1920-х роках американські соціологи Роберт Е. Парк та Ернест В. Берджесс розглядали міське середовище як систему, яка функціонує за принципами, подібними до законів, що діють у природі [9]. У межах своєї теорії вони описали місто як динамічну соціопросторову структуру, що розвивається у відповідь на конкуренцію за обмежені територіальні ресурси, поступово формуючи концентричні зони. Такий підхід поклав початок формуванню наукового бачення урбанізованого простору як екосистеми. На сьогодні здійснення якісного, науково обґрунтованого міського планування неможливе без участі профільних фахівців, які володіють необхідною базою знань. Формування таких спеціалістів (кадрів) є пріоритетним завданням для закладів вищої освіти, особливо природничого профілю. Це, у свою чергу, передбачає необхідність постійного перегляду та оновлення освітніх програм задля їх відповідності сучасним науковим знанням і практичним вимогам фахової підготовки. Упродовж значної частини ХХ століття екологічна складова у сфері міського планування залишалась на периферії уваги, а питання збереження біорізноманіття в межах урбанізованих територій майже не розглядалися як системне завдання. Лише з 1970-х років, у зв'язку з активізацією глобального екологічного руху, охорона навколишнього середовища почала посідати помітне місце у міських стратегіях